

УДК 336.1:338.434
DOI 10.15673/ie.v17i3.3288

Радченко О.Д.

кандидат економічних наук, доцент, старша наукова співробітниця, провідна наукова співробітниця відділ фінансово-кредитної та податкової політики Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
вул. Героїв Оборони, 10, м. Київ, Україна, 03127
E-mail: oxanarad@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4892-7764>

Дендебера О.П.

наукова співробітниця відділ організації наукових досліджень та інноваційного розвитку Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
вул. Героїв Оборони, 10, м. Київ, Україна, 03127
E-mail: govkea@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0554-6949>

Намлієва Н.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедра управління та адміністрування Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького вул. Наукового Містечка, 59 м. Запоріжжя, Україна, 69017
E-mail: nnamlieva5@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0122-6100>

ФІНАНСУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ АГРОСЕКТОРА УКРАЇНИ

У статті розглянуто сучасні тенденції державної підтримки фінансування наукових досліджень в Україні та особливості менеджменту цих процесів на прикладі агросектора.

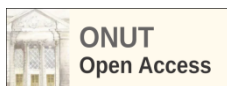
Метою є дослідження впливу нових економічних реалій, зумовлених кризовими процесами через воєнний стан, на фінансування науки. Для досягнення поставленої мети дослідження визначено наукові завдання: особливості нормативного забезпечення фінансування наукових досліджень, статистичний аналіз витрат на фінансування та досягнутих макропоказників агросектора, формування інноваційної стратегії повоєнного відновлення.

Використано загальний методичний інструментарій економічної теорії, порівнянь та статистичного аналізу, формалізації, узагальнення.

Проаналізовано динаміку фінансування наукових досліджень за джерелами та структурою. Визначено, що за 2021-2024 рр. спостерігається зменшення питомої ваги бюджетного фінансування та підвищення коштів власних та інших джерел у структурі фінансування. Виділено стратегічні цілі розвитку аграрної науки та можливості їх фінансового забезпечення.

Перспективами подальших досліджень є дослідження зарубіжного досвіду фінансування науки та інновацій у агросекторі та визначення напрямів його адаптації у вітчизняній практиці повоєнного відновлення.

Ключові слова: наукові дослідження і розробки, фінансування, агросектор, державна підтримка, бюджет.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний світ розвивається в рамках Індустрії 5.0 – новому етапу розвитку технологій, роботів, штучного інтелекту з метою продукування інноваційних продуктів та послуг. Ключову роль у цих процесах відіграє наука. Наука генерує нові ідеї та дослідження, що дозволяють розробляти інноваційні рішення для суспільних викликів та формувати майбутній розвиток. Стан її розвитку на рівні національних економік формує конкурентоспроможність, сталий розвиток та інтеграцію у глобальний економічний простір.

Необхідною умовою функціонування науки є фінансування. В умовах воєнного стану Україна опинилась перед неймовірно важкими викликами, які спричинені війною: руйнуванням енергетики, інфраструктури, втратами фінансового, трудового, кадрового потенціалу, спадом макроекономічних показників, зниженням ділової активності бізнесу, галузей економіки, населення, навантаженнями на державний бюджет і гострою потребою ресурсів на забезпечення національної безпеки. У Стратегії розвитку сільськогосподарства та сільських територій в Україні до 2030 року (Стратегія-2030) зазначено, що «наукові дослідження мають недостатнє фінансування з дер-

жавного бюджету за майже повної відсутності фінансування з боку бізнесу» [13].

Для України, яка відстоює свою незалежність, аналіз обсягів, джерел та структури фінансування науки є головною умовою управління інноваційним розвитком. Особливо це стосується безпекоформуючих галузей, зокрема й аграрного сектору як гаранта продовольчої безпеки.

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Дослідження щодо проблем фінансування наукових досліджень для агросектора України, зокрема й за державною підтримкою фінансового забезпечення сфери науки й інновацій, здійснюються багатьма науковцями. Так, Василенко О. [1] досліджено напрями активізації науково-дослідної та інноваційної діяльності; Коваленко Ю., Гримак Є. [3] визначено перспективи фінансування інноваційного розвитку аграрних підприємств України у післявоєнний період; Мамчур В., Студінська Г. [4] проаналізували інноваційний розвиток аграрної сфери в умовах реалізації національної системи стійкості; Маслак О. та ін. [5] описали інноваційні моделі розвитку АПК від фінансування наукових досліджень до розробки проєктів; Національний фонд досліджень України [6] та інші організації [9] здійснюють моніторинг науки України в умовах війни; Нестеренко О., Жарінов С., Поліщук В. [10] описують процеси цифровізації оцінювання наукових установ, яким надається підтримка держави; Писаренко Т., Куранда Т., Кочеткова О. [11] розглядають фінансове забезпечення наукових досліджень і розробок; Сус Т. та ін. [14] досліджують інновації в аграрному секторі та їх фінансування; Юрчишена Л. [15] дослідила витрати на дослідження і розробки та рейтинг України в глобальному індексі інновацій; Radchenko O., Tkach L., Dendebera O. [16] проаналізували фінансування інновацій в аграрній галузі як складову цифрового розвитку економіки України тощо.

Дослідники, зокрема Маслак О. зазначають, що «інноваційний розвиток АПК є однією з ключових умов забезпечення конкурентоздатності підприємств аграрного сектору завдяки зростанню продуктивності сільськогосподарських підприємств, підвищенню доданої вартості виготовленої продукції, а також збільшенню частки переробленої сировини у структурі експорту» [5, с. 642].

Зазначається, що наукова система України «поступово переходить у стратегічно небезпечний стан хронічного недофінансування. Без системних змін і стабільного інвестування, відбудова науки після війни буде ускладнена втратою кадрів, інфраструктури та міжнародних позицій» [6]. У зв'язку з воєнним станом та обмеженням бюджетного фінансуван-

ня необхідні подальші дослідження стану аграрної науки й інновацій, оцінки нових бюджетних програм, загальних заходів державного регулювання та управління інноваційним розвитком.

Метою дослідження є висвітлення проблем державної підтримки фінансування наукових досліджень для агросектора України з метою визначення перспектив повоєнного відновлення.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Рамки інноваційного розвитку національної економіки формує держава, яка визначає напрями, створює умови для формування науково-технологічного потенціалу та підтримує його стан через систему фінансових інструментів. Державна політика у сфері науки та інновацій регулюється рядом законодавчих документів. Зокрема, для агросектору Стратегією-2030 у частині його модернізації передбачена ціль (6): розвиток переробки, інновації, цифровізація та обмін знаннями. Досягнення цілі визначаються завданнями створення ефективної системи поширення сільськогосподарських знань та інновацій за напрями: покращення доступу до досліджень, інновацій, обміну знаннями та заохочення до їх використання та навчання; посилення інноваційної спроможності Національної академії аграрних наук; інтеграція досліджень, освіти та практики [13].

На рис. 1 приведено складові фінансування науки та інновацій у аграрному секторі України.

Основним ринком для науково-дослідної та інноваційної діяльності є ринок підприємств агросектора, які виступають кінцевими споживачами продукції.

Бюджетне фінансування наукової діяльності здійснюється відповідно до ст. 48 «Фінансове забезпечення наукової і науково-технічної діяльності» Закону України Про науково-технічну діяльність від 26.11.2015 № 848-VIII за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів установ, організацій та підприємств, вітчизняних та іноземних замовників робіт, грантів, інших джерел, не заборонених законом.

Наукові дослідження і розробки (ДіР) здійснюють організації (підприємства, університети, наукові центри, державні та некомерційні дослідницькі установи). Базову основу їх діяльності є характеризують витрати на науково-дослідні роботи (НДР), тобто «загальна сума витрат на НДР, виконаних власними силами організації: внутрішні поточні витрати (на оплату праці, матеріальні, інші поточні) та капітальні витрати, пов'язані з виконанням НДР» [2]. Показники витрат ДіР за 2021-2024 рр. загалом по науці і аграрному секторі приведено у табл.1.

Рис. 1. Складові фінансування науки та інновацій у аграрному секторі України*

*Джерело: складено авторами за даними [1; 3; 5; 6;]

Таблиця 1

Показники витрат на наукові дослідження і розробки за 2021-2024 рр., тис. грн, %

Показники	2021	2022	2023	2024	2024 у % до 2021
Усього:					
Витрати на НДР	20973775,2	17117836,2	21348062,6	28328170,6	135,06
поточні витрати	19941055,6	16579325,7	20737169,7	27073354,2	135,77
з них					
витрати на оплату праці	10524618,5	8465556,3	11006124,1	14826940,8	140,88
капітальні витрати	1032719,6	538510,5	610892,9	1254816,4	121,51
у т.ч. на устаткування	631319,0	339183,3	472961,8	782894,5	124,01
Індекс (до попереднього року)	123,2	81,6	124,7	131,6	+8,4
Фундаментальні	5163652,8	4081358,3	4424348	5831267,9	112,9
Прикладні	4821306,2	4827588,4	6348434	9013762,8	186,9
Наукоємність ВВП, %	0,38	0,33	0,33	0,37	-0,01
Агроректор:					
Витрати на НДР	58200,8	35726,6	47345,9	54431,4	93,52
Прикладні	32870,3	20916,4	30421,4	32161	97,84
Індекс (до попереднього року)	170,2	61,4	135,2	115,0	67,57

*Джерело: складено авторами за даними [2; 7]

За період 2021-2024 рр. витрати на НДР зросли на 35%. За структурою витрат найбільше зростала оплата праці – 41%, тоді як капітальні витрати і на устаткування – зросли на четвертину рівня 201 року. Треба зазначити, що зростання видатків не свідчить про реальне збільшення фінансування, оскільки за цей період значно зросла і інфляція. Індекс витрат у відсотках до попереднього року різко знизився лише у 2022 році, за станом на 2024 рік відбулось певне вирівнювання.

Частка витрат на фундаментальні дослідження у передвоєнному 2021 р. становила 25%, знизившись у 2022 році до 23,8%, і до 20,6% у 2023–2024 рр. Скорочення частки фундаментальних досліджень свідчить про зниження інвестицій у довгостроковий розвиток. Частка витрат на прикладні наукові дослідження у загальному обсязі витрат зростає з 23,2 % у 2021 р. до 31,8 % у 2024 р.

Наукоємність ВВП за аналізований період складала 0,33-0,38 %, тоді як за рекомендаціями ЮНЕСКО вона має бути не нижче 1% ВВП. Мізерна частка витрат на науку у ВВП свідчить про низьку державну пріоритетність науки. За обстеженнями Національного фонду досліджень «війна завдала нищівного удару по науково-дослідній сфері в Україні, призвівши до руйнування інфраструктури, втрати

кваліфікованих кадрів через міграцію та загибель, знищення наукових ресурсів та обладнання, а також до суттєвого скорочення фінансування. Це призвело до припинення багатьох досліджень, уповільнення наукового прогресу та ускладнення повоєнного відновлення наукового потенціалу країни. Україна втратила близько п'ятої частини свого дослідницького потенціалу. Окрім такого негативного впливу, ситуація, що склалася, матиме і довгострокові наслідки [9].

Щодо агросектору, то за аналізований період витрати на НДР знизились на 6,5%. У структурі витрат капітальні витрати склали 2630 млн грн у 2021 р., 3185 млн грн у 2022 р. та 2817 млн грн у 2023, тобто після незначного зростання йде тенденція до зниження. Частка витрат на прикладні наукові дослідження зменшилась на 2,2% з 2021 року. Індекс витрат різко знизився у 2022 році до 61,4%, а за станом на 2024 рік відбулось певне вирівнювання до 115%. Частка агросектору у витратах на НДР досить невисока і за багатьма позиціями дані не оприлюднені Державною службою статистики.

Структура фінансування наукових досліджень і розробок в Україні за джерелами у 2021-2024 рр. приведена на рис. 2.

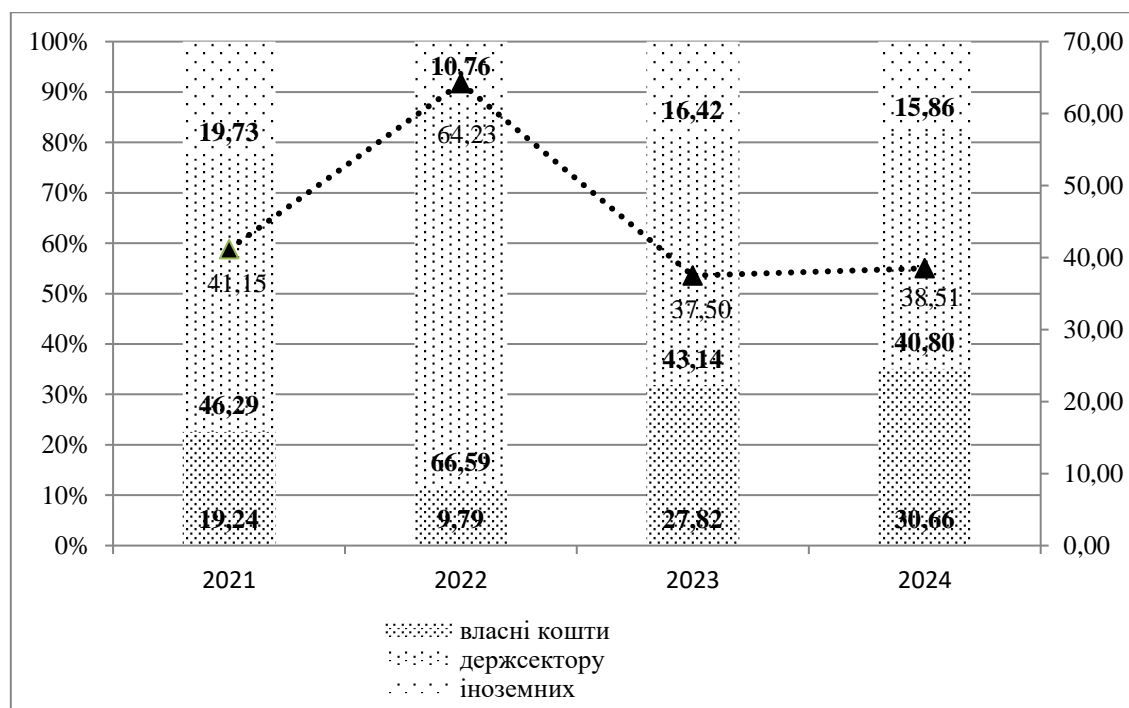

Рис.2. Структура джерел фінансування витрат на наукові дослідження за 2021-2024 рр., %

*Джерело: складено авторами за даними [2; 7]

За 2021-2024 рр. спостерігається тенденція зростання власних коштів у 2,15 разів, або з 19,24% до 30,66% у структурі джерел. Відбулось також зростання обсягів коштів бюджету на 19%, а у структурі спостерігається незначний спад з 41,15% до 38,5%.

Іноземні кошти у структурі фінансування з 19,73% у 2021 році знизилися до 15,86 % у 2024 році.

За даними Аналітичної доповіді УкрІНТЕІ, у 2022–2023 роках багато наукових установ зазнали руйнувань, частина персоналу виїхала за кордон, змінились пріоритети державного бюджету. Разом з тим,

зросла залежність від зовнішніх грантів: зростання ролі донорського фінансування (Horizon, NATO SPS, Erasmus+) [7]. Тобто, завдяки підтримці зарубіжних партнерів України розширюється даний канал фінансування науки, але він залежить від політичної

кон'юнктури і досить нерівномірний за надходженнями.

Ефективність фінансування наукових досліджень і розробок для агросектора за 2021-2024 рр. у порівнянні витрат на науку та окремих макропоказників приведено у табл. 2.

Таблиця 2

Ефективність витрат на наукові дослідження і розробки для агросектора за 2021-2024 рр.*

Показники	2021	2022	2023	2024	2024 у % до 2021
Видатки бюджету на ДіР у сфері сільського господарства, млн грн	1706	1483	1547	2123	124,44
Частка агросектора у видатках бюджету на ДіР, %	91,57	92,51	93,02	91,90	0,33 п.п.
Чисельність наукових працівників, осіб	5613	5155	5120	5174	92,18
Середньомісячна оплата праці науковців, грн	15179	16360	19359	22456	147,94
Кількість НТП НААН, створеної за рахунок загального фонду, од	1989	2065	1949	2173	109,25
ВВП агросектору, млн грн	593367	449148	500540	544620	91,78
Рентабельність, %	36,4	13,3	8,0	17,8	-18,60 п.п.
Капітальні інвестиції, млн грн	69950	51439	65432	80587	115,21
Обсяги агроекспорту, млн дол	27,7	23,4	21,9	24,7	98,92
Індекс інфляції, %	110	127	105	112	2 п.п.

*Джерело: складено авторами за даними [2; 7; 11].

Видатки бюджету на ДіР у сфері сільського господарства за аналізований період зросли на 24,44% і займають основну нішу за категорією «Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки» у бюджетній функціональній класифікації.

Чисельність наукових працівників за цей період знизилась з 68,8 тис. осіб у 2021 році до 58,6 тис. осіб у 2023 році, тобто на четвертину, але у 2023 році їх на 10% більше, ніж було у 2022 році. Середньомісячна оплата праці науковців з 15179 грн у 2021 році зросла до 22456 грн у 2024 році, або на 47,94%. Кількість науково-технічної продукції НААН, створеної за рахунок загального фонду бюджету з 1989 одиниць у 2021 році зросла до 2173 одиниць, або на 9,25%.

ВВП агросектору за цей період з 593367 млн грн знизився до 544620 млн грн, або на 8,22%. Рентабельність усієї діяльності з 36,4% у 2021 році знизилась до 17,8% у 2024 році, або на 18,60 п.п. Капітальні інвестиції з 69950 млн грн у 2021 році зросли до 80587 млн грн, або на 15,21%. Обсяги агроекспорту з 27,7 млн дол. у 2021 році знизилась до 24,7 млн дол., або на 1,08%. Аналізуючи ці показники, необхідно врахувати індекс інфляції, який досить суттєво коригує макроекономічну динаміку.

Таким чином, попри значне скорочення бюджетного фінансування у період воєнного стану, воно залишається одним із джерел фінансування науки. На даний час за оновленою бюджетною програмою КПКВК 2201390 «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експери-

ментальних) розробок, наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» встановлено порядок розподілу коштів для підтримки пріоритетних наукових напрямів. Для фінансування науки та освіти на 2025 рік передбачено 194,3 млрд гривень, що свідчить про суттєве, на 35% зростання інвестицій, ніж у попередніх роках. Збільшення бюджету спрямоване на підтримку освітніх програм, модернізацію навчальних закладів, розвиток дослідницької інфраструктури, а також стимулювання наукової діяльності та інноваційних проєктів [8]. Своєю чергою, наукові установи отримали можливість збільшення бюджетного фінансування завдяки науковим рейтингам та проходження акредитації з присвоєння категорій.

Формування стратегії повоєнної відбудови економіки та агросектора, а також гарантування продовольчої безпеки передбачає наступні заходи: інтеграцію вітчизняної науки до світової наукової спільноти, трансфер технологій, розроблення та поширення ДіР, які результативно впливають на виробництво та збут, якість продукції і продуктивність праці, застосування у агросекторі сучасних організаційних відносин та цифрових технологій тощо. Фінансування науки у обсягах, прийнятих у світовій спільноті, сприятиме зростанню економічної стійкості галузі та її інтеграція у глобальні ринки.

Відповідно до завдань Стратегії-2030 за напрямом «Інтеграція досліджень, освіти та дорадництва» передбачається «створення ефективної системи поширення сільськогосподарських знань та інновацій шляхом розширення переліку моделей фінансування наукових досліджень, науково-технічних розробок та

інновацій, зокрема шляхом співфінансування з боку держави та бізнесу забезпечено доступ до результатів наукових досліджень, виконаних за бюджетні кошти» [13].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження впливу нових економічних реалій, зумовлених кризовими процесами через воєнний стан на фінансування науки в Україні свідчить про потребу значного нарощування. Спричинено це тим, що аграрна наука практично цілком фінансується з Державного бюджету, а зміна пріоритетів на майже виняткове забезпечення національної безпеки змушує фінансувати науку по залишковому принципу.

Державне регулювання розвитку аграрних інновацій посилюється новими нормативними документами, розробкою та запровадженням оновлених бюджетних програм щодо фінансування науки. Ста-

тистичний аналіз витрат на фінансування аграрної науки та аналіз досягнутих макропоказників за період 2021-2024 рр. свідчить про зменшення питомої ваги бюджетного фінансування та підвищення коштів власних та зарубіжних джерел у структурі. Проте наукові центри отримали розширену можливість доступу до ресурсів, за умови високих рейтингів наукової діяльності та розвитку міжнародного партнерства. Формування інноваційної стратегії повоєнного відновлення передбачає посилення впливу науки на суспільство, трансфер технологій, і обов'язково значного збільшення фінансування.

Перспективами подальших досліджень є вивчення зарубіжного досвіду фінансування науки та інновацій у агросекторі та визначення напрямів його адаптації у вітчизняній практиці повоєнного відновлення.

Література

1. Василенко О.І. Напрями активізації науково-дослідної та інноваційної діяльності в аграрних закладах вищої освіти // *Економіка та управління АПК*. 2024. № 1. С. 142–152. doi:10.33245/2310-9262-2024-189-1-142-152.
2. Статистичний щорічник України 2023. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf. (дата звернення 21.07.2025).
3. Коваленко Ю., Гримак Є. Перспективи фінансування інноваційного розвитку аграрних підприємств України у післявоєнний період // *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. №1(41). С. 301–312. doi:10.25140/2411-5215-2025-1(41)-301-312
4. Мамчур В.А., Студінська Г.Я. Інноваційний розвиток аграрної сфери в умовах реалізації національної системи стійкості // *Економіка та суспільство*. 2023. Вип.56. doi: 10.32782/2524-0072/2023-56-144.
5. Маслак О., Гришко Н., Гришко В., Глазунова О. Інноваційні моделі розвитку АПК: від фінансування наукових досліджень до розробки проєктів // *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 340(2). Р. 642-648. doi:10.31891/2307-5740-2025-340-103.
6. Наука України в умовах війни. Виклики і перспективи. URL: <https://nim.media/releases/view/nauka-ta-metrika-7-2023.pdf>. (дата звернення 20.07.2025).
7. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2024 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. Київ: УкрІНТЕІ, 2024. 115 с.
8. Новини. *Міністерство освіти і науки України*: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/news/> (дата звернення 20.07.2025).
9. Вплив війни на українські дослідження. *Національний фонд досліджень України*: веб-сайт. URL: <https://nrfu.org.ua/news/vplyv-vijny-na-ukrayinski-doslidzhennya/> (дата звернення 21.07.2025).
10. Нестеренко О. В., Жарінов С.С., Поліщук В.Б. Цифровізація процесу оцінювання наукових установ, яким надається підтримка держави // *Наука, технології, інновації*. 2023. № 4 (28). С. 77-87. doi: 10.35668/2520-6524-2023-4-07
11. Писаренко Т. В., Куранда Т. К., Кочеткова О. П. Фінансове забезпечення наукових досліджень і розробок: стан, тенденції // *Наука, технології, інновації*. 2020. № 4. С. 4-14. doi: 10.35668/2520-6524-2020-4-01.
12. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, наукової і науково-технічної діяльності закладів вищої освіти та наукових установ: Постанова КМУ від 14 січня 2025 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/28-2025-%D0%BF> (дата звернення 21.07.2025).
13. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року: Розпорядження КМУ від 15.11. 2024 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 21.07.2025).
14. Сус Т., Смец О., Цюпа О., Гречаник Н., Шурп, С. (2025). Ринкотворчі інновації в аграрному секторі та їх фінансування // *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. Том 3. № 62. Р. 404–416. doi: 10.55643/fcaptp.3.62.2025.4743.
15. Юрчишена Л. В. Витрати на дослідження і розробки та рейтинг України в глобальному індексі інновацій // *Освітня аналітика України*. 2024. № 3 (29). С. 16-28. URL: <https://science.iea.gov.ua/wp->

content/uploads/2024/10/2_Yurchyshena_329_2024_16-28.pdf doi: 10.32987/2617-8532-2024-3-16-28. (дата звернення 21.07.2025).

16. Radchenko O., Tkach L., Dendebera O. Financing innovations in the agricultural industry as a component of the digital development of Ukraine's economy // Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics". 2023. №10(4). P. 54-65. doi: 10.52566/msu-econ4.2023.54.

Стаття надійшла 5.08.2025

Стаття прийнята до друку 19.08.2025

Доступно в мережі Internet 22.09.2025

Radchenko O.

Ph.D. Senior Researcher, Associate Professor,
Leading Researcher fellow
Department of Financial Credit and Tax Policy
National Scientific Centre "Institute of Agrarian
Economics"
Heroiv Oborony str., 10, Kyiv, Ukraine, 03127,
E-mail: oxanarad@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4892-7764>

Dendebera O.

Research Fellow
Department of Organization of Scientific Research
and Innovation Development
National Scientific Centre "Institute of Agrarian
Economics"
Heroiv Oborony str., 10, Kyiv, Ukraine, 03127,
E-mail: govkea@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0554-6949>

Namlieva N.

Ph.D. Associate Professor
Department of Management and Administration
Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky
Scientific Town str., 59, Zaporizhia, Ukraine, 69017
E-mail: nnamlieva5@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0122-6100>

FINANCING AND STATE SUPPORT OF THE SCIENTIFIC RESEARCH FOR THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

The article considers modern trends of state support for financing scientific research in Ukraine and the features of managing these processes using the example of the agricultural sector. The goal is to study the impact of new economic realities caused by crisis processes through martial law on the financing of science. To achieve the stated goals of the study, the following scientific tasks have been defined: features of regulatory support for financing scientific research, statistical analysis of financing costs and achieved macro-indicators of the agricultural sector, the formation of the innovative strategy for post-war renewal. The general methodological tools of economic theory, comparisons and statistical analysis, formalization, and generalization have been used. The dynamics of financing scientific research by the sources and structure have been analyzed. It was found that for 2021-2024 there was a decrease in the share of budget financing and an increase in own funds and from other sources in the financing structure. The strategic goals of the development of agricultural science and the possibilities of their financial support have been identified. The study of the impact of new economic realities caused by crisis processes through the martial law on the financing of science in Ukraine indicates the need for a significant increase. This is due to the fact that agricultural science is almost entirely financed from the State Budget, and the change in priorities to almost exclusively ensuring national security, forces science to be financed on a residual basis. State regulation of the development of agricultural innovations is strengthened by new regulatory documents, the development and implementation of updated budget programs for financing science. Statistical analysis of the costs of financing agricultural science and the analysis of achieved macro indicators for the period 2021-2024 indicate a decrease in the share of budget financing and an increase in funds from domestic and foreign sources in the structure. However, research centers have received expanded access to resources with high ratings of scientific activity and the development of international partnerships. The formation of the innovative strategy for post-war recovery involves increasing the influence of science on the society, technology transfer and, necessarily, a significant increase in funding. Prospects for further research include studying foreign experience in financing science and innovation in the agricultural sector and determining the directions for its adaptation in the domestic practice of post-war reconstruction.

Key words: research and development, financing, agricultural sector, government support, budget

References

1. Vasylenko, O. I. (2024). Napriamy aktyvizatsii naukovo-doslidnoi ta innovatsiinoi diialnosti v ahrarnykh zakladakh vyshchoi osvity. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, 1, 142–152. doi:10.33245/2310-9262-2024-189-1-142-152.
2. Verner, I. Ye. (Ed.). (2024). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2023 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf. (Retrieved July 21, 2025).
3. Kovalenko, Yu., & Hrymak, Ye. (2025). Perspektyvy finansuvannia innovatsiinoho rozvytku ahrarnykh pidpriemstv Ukrainy u pisliavoienni period. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 1(41), 301–312. doi:10.25140/2411-5215-2025-1(41)-301-312
4. Mamchur, V. A., & Studinska, H. Ya. (2023). Innovatsiiny rozvytok ahrarnoi sfery v umovakh realizatsii natsionalnoi systemy stiikosti. *Ekonomika ta suspilstvo*, 56. doi: 10.32782/2524-0072/2023-56-144.
5. Maslak, O., Hryshko, N., Hryshko, V., & Hlazonova, O. (2025). Innovatsiini modeli rozvytku APK: vid finansuvannia naukovykh doslidzhen do rozrobky proektiv. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 340(2), 642–648. doi:10.31891/2307-5740-2025-340-103.
6. Nauka Ukrainy v umovakh viiny. Vyklyky i perspektyvy. <https://nim.media/releases/view/nauka-ta-metrika-7-2023.pdf>. (Retrieved July 20, 2025).
7. Pysarenko, T. V., Kuranda, T. K., Havrys, T. V., Shved, N. Yu., Osadcha, A. B., & Titaievska, Ye. S. (2024). *Naukova, naukovo-tekhnichna ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2024 rotsi*. UkrINTEI.
8. *Novyny*. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. <https://mon.gov.ua/news/> (Retrieved July 20, 2025).
9. *Vplyv viiny na ukrainski doslidzhennia*. Natsionalnyi fond doslidzhen Ukrainy. <https://nrfu.org.ua/news/vplyv-vijny-na-ukrayinski-doslidzhennia/> (Retrieved July 21, 2025).
10. Nesterenko, O. V., Zharinov, S. S., & Polishchuk, V. B. (2023). Tsyfrovizatsiia protsesu otsiniuvannia naukovykh ustanov, yakym nadaietsia pidtrymka derzhavy. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii*, 4(28), 77–87. doi:10.35668/2520-6524-2023-4-07
11. Pysarenko, T. V., Kuranda, T. K., & Kochetkova, O. P. (2020). Finansove zabezpechennia naukovykh doslidzhen i rozrobok: stan, tendentsii. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii*, 4, 3–14. doi: 10.35668/2520-6524-2020-4-01.
12. Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia pidtrymky priorytetnykh napriamiv naukovykh doslidzhen i naukovo-tekhnichnykh (eksperymentalnykh) rozrobok, naukovo i naukovo-tekhnichnoi diialnosti zakladiv vyshchoi osvity ta naukovykh ustanov: Postanova KМУ vid 14 sichnia 2025 r. № 28. <https://zakon.rada.gov.ua/go/28-2025-%D0%BF> (Retrieved July 21, 2025).
13. Stratehiiia rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia KМУ vid 15.11. 2024 r. № 1163-r. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (Retrieved July 21, 2025).
14. Sus, T., Yemets, O., Tsiupa, O., Hrechanyk, N., & Shurp, S. (2025). Rynkotvorchi innovatsii v ahrarnomu sektori ta yikh finansuvannia. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(62), 404–416. doi:10.55643/fcaptp.3.62.2025.4743.
15. Yurchyshena, L. V. (2024). Vytraty na doslidzhennia i rozrobky ta reitynh Ukrainy v hlobalnomu indeksi innovatsii. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 3(29), 16–28. https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/2_Yurchyshena_329_2024_16-28.pdf doi: 10.32987/2617-8532-2024-3-16-28. (Retrieved July 21, 2025).
16. Radchenko, O., Tkach, L., & Dendebera, O. (2023). Financing innovations in the agricultural industry as a component of the digital development of Ukraine's economy. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*, 10(4), 54–65. doi: 10.52566/msu-econ4.2023.54.

Received 5 August 2025

Approved 19 August 2025

Available in Internet 22.09.2025

Цитування згідно ДСТУ 8302:20

Радченко О.Д., Дендебера О.П., Намлієва Н.В. Фінансування та державна підтримка наукових досліджень для агросектора України // Економіка харчової промисловості. 2025. Т.17, вип. 3. С. 44-51. doi 10.15673/fie.v17i3.3288

Cite as APA style citation

Radchenko, O., Dendebera, O., & Namlieva, N. (2025). Financing and state support of scientific research for the agricultural sector of Ukraine. *Food Industry Economics*, 17(3), 44–51. doi 10.15673/fie.v17i3.3288